

A. Descrierea ocupației de “analist comportamental”

Analistul comportamental este persoana care analizează și evaluează comportamentul observabil individual sau de grup și realizează planul de intervenție pentru modificarea acestuia, precum și a factorilor de mediu care îl influențează, cu scopul optimizării calității vieții indivizilor sau a rezultatelor ce derivă sau care sunt asociate comportamentelor acestora.

Analistul comportamental realizează planurile de intervenție pe baza principiilor analizei comportamentale aplicate și experimentale.

Planurile individualizate de intervenție comportamentală se adresează oricărui tip de beneficiar care solicită serviciile analistului comportamental.

Tehnicile de intervenție propuse de analistul comportamental au la bază principii și metode validate științific.

Domenii de aplicabilitate

- tulburări de spectru autist și alte tulburări de dezvoltare (ADHD, întârzieri în dezvoltare, tulburări în dezvoltarea limbajului, tulburare de comportament opoziționist etc.);
- reabilitarea comportamentală pentru persoanele cu traumatism cerebral;
- copii și adolescenți aflați în situații de risc din punct de vedere comportamental sau în medii vulnerabile;
- medii educaționale (școli, grădinițe, centre de recuperare);
- analiza comportamentală în cadrul organizațiilor.

Atribuții și responsabilități

Atribuțiile și responsabilitățile analistului comportamental cuprind:

a) Atribuții generale:

- Realizează evaluările inițiale și evaluările periodice ale beneficiarilor care au solicitat serviciile/pentru care s-au solicitat serviciile;
- Realizează și reevaluează planul de intervenție comportamentală pe baza evaluărilor inițiale și periodice;
- Stabilește obiectivele împreună cu clienții sau aparținătorii;
- Stabilește și transmite obiectivele către instructorii comportamentali și aparținători (în cazul în care clientul este minor sau este încadrat ca având o tulburare din cele menționate mai sus).
- Stabilește și transmite obiectivele către client/persoanele vizate direct prin serviciile de analiză comportamentală;

- Implică beneficiarul în procesul de modificare comportamentală prin stabilirea de obiective specifice;
- Oferă feedback periodic instructorilor comportamentali implicați în intervenție;
- Oferă feedback periodic clienților;
- Oferă training, materiale de specialitate adaptate nevoilor beneficiarilor direcți sau indirecti ai serviciilor de analiză comportamentală (instructori comportamentali, aparținători ai copiilor cu tulburări, persoane cu dificultăți de adaptare comportamentală, cadre didactice, responsabil/direcți instituție);
- Menține relația cu specialiștii din echipa multidisciplinară;
- Cunoaște și respectă standardele de etică și standardele profesionale.

b) Atribuții față de client:

- Utilizează instrumentele de evaluare, observația directă și anamneza pentru determinarea nivelului actual de dezvoltare a clientului;
- Dezvoltă planuri de intervenție pe baza datelor colectate utilizând tehnicile și principiile analizei aplicate a comportamentului;
- Stabilește măsurile ameliorative la nivel comportamental pe baza evaluării funcționale a comportamentului;
- Formulează obiective terapeutice în termeni observabili și măsurabili.;
- Construiește o relație eficientă cu toți membrii implicați în intervenție;
- Evaluează și analizează periodic desfășurarea procesului de intervenție;
- Colaborează constant cu echipa multidisciplinară;
- Este la curent cu studiile științifice recent apărute în domeniu;
- Elaborează rapoarte și alte documente referitoare la situația clientului.

c) Atribuții față de aparținătorii clientului, după caz :

- Colaborează cu aparținătorii în scopul dezvoltării și implementării intervenției;
- Oferă suport teoretic și practic aparținătorilor în implementarea intervenției;
- Recomandă aparținătorilor intervenții validate științific;
- Elaborează rapoarte și planuri de intervenție la cererea și cu acordul aparținătorilor.

d) Atribuții față de instructorul comportamental:

- Asigură formarea continuă a instructorului comportamental (ocupație ce va fi introdusă în COR);
- Supervizează activitatea instructorului comportamental;
- Evaluează activitatea instructorului comportamental;
- Oferă suport teoretic și practic în desfășurarea activității.

B. Cine poate avea rolul de analist comportamental?

Pentru practicarea ocupației sunt necesare studii superioare într-unul din domeniile:

- Psihologie sau alte științe ale educației;
- Asistență socială;
- Sociologie;
- Medicină.

Suplimentar față de studiile superioare finalizate (în unul din domeniile specificate mai sus) este necesară și absolvirea unui program de studii universitare de master sau studii postuniversitare de formare și dezvoltare profesională continuă **în domeniul analizei comportamentale aplicate** (programe derulate atât de universitățile din România cât și de universități din afara țării), precum și un atestat de liberă practică (atestat internațional - Board Certified Behavior Analyst/ Board Certified Assistant Behavior Analyst, eliberat de Behavior Analyst Certification Board - denumit în continuare BACB, atestat de liberă practică eliberat de asociația profesională din România – Institutul ABA România).

Institutul ABA România va putea oferi acest atestat de liberă practică numai după ce ocupația de analist comportamental se va regăsi în COR și vor fi stabilite standardele profesiei iar Institutul ABA România va fi recunoscut printr-un act normativ ca organizație profesională care reprezintă și atestă analistii comportamentali.

În privința studiilor de master sau postuniversitare de formare și dezvoltare profesională continuă în analiza comportamentală vor fi luate în considerare atât cele ce vor fi acreditate în instituțiile de învățământ naționale, cât și cele organizate de instituții de învățământ din state terțe, în măsura în care sunt recunoscute de ABAI - Association for Behavior Analysis International (organizație ce recunoaște toate programele de formare în analiza comportamentală la nivel mondial).

Conform standardelor impuse de BACB, există două trepte de practicare a profesiei de analist comportamental:

Analist comportamental autonom – echivalent cu diploma BCBA, este necesară absolvirea facultății și a masterului în unul din domeniile menționate mai sus + finalizarea programului de formare (curs + supervizare);

Analist comportamental în supervizare – echivalent cu diploma BCaBA, este necesară absolvirea facultății în unul din domeniile menționate mai sus + finalizarea programului de formare (curs + supervizare).

Detaliile despre numărul de ore de formare și numărul de ore de supervizare necesare fiecărei trepte de practicare a profesiei se regăsesc în secțiunile de mai jos.

Institutul ABA România face demersuri în 2020 pentru recunoașterea profesiei la nivel național, iar în primă instanță are ca scop recunoașterea profesiei de analist comportamental. Ulterior, vor fi stabilite standardele care vor urmări următoarele aspecte:

1. Recunoașterea automată a celor acreditați de BACB: BCBA/BCaBA.
2. Stabilirea standardelor impuse de Institut pentru a avea condiții pe baza cărora Institutul ABA România va oferi atestare pentru analistul comportamental, urmand cele doua nivele de certificare impuse de BACB (BCBA, BCaBA).

Curriculum de formare profesională pentru analistul comportamental

Curriculumul este organizat în două secțiuni majore:

Secțiunea 1:

Fundamente

A. Concepte filosofice;

B. Concepte și principii;

C. Măsurare, prezentarea și interpretare datelor;

D. Design experimental.

Secțiunea 2:

Aplicații

E. Etica (Cod al conduitei profesionale și de etică);

F. Evaluarea comportamentului;

G. Proceduri de schimbare a comportamentului;

H. Selectarea și implementarea intervențiilor;

I. Supervizare și management al personalului.

Secțiunea 1: Fundamente

A. Concepte filosofice

Identificarea obiectivelor analizei comportamentale, ca știința (adică descriere, predicție, control).

Explicarea premiselor filosofice care stau la baza științei analizei comportamentului

Descrierea și explicarea comportamentului din perspectiva behaviorismului radical.

Diferențierea dintre comportamente, analiza experimentală a comportamentului, analiza aplicată a comportamentului și practica profesională.

Descrierea și definirea dimensiunilor analizei aplicate a comportamentului. (*Baer, Wolf & Risley, 1968*)

B. Concepte și principii

Definirea și prezentarea de exemple ale comportamentului, răspunsului și claselor de răspuns.

Definirea și prezentarea de exemple de stimuli și clase de stimuli.

Definirea și prezentarea de exemple de condiționare respondentă și operantă.

Definirea și prezentarea de exemple ale întăririi pozitive și negative.

Definirea și prezentarea de exemple de programe de întărire.

Definirea și prezentarea de exemple ale pedepsirii pozitive și negative.

Definirea și prezentarea de exemple de întăritori și pedepse necondiționate, condiționate și generalizate.

Definirea și prezentarea de exemple de extincție operante.

Definirea și prezentarea de exemple de control al stimulilor.

Definirea și prezentarea de exemple de discriminare, generalizare și menținere.

Definirea și prezentarea de exemple ale operațiunilor de motivare.

Definirea și prezentarea de exemple de comportamente guvernate de reguli și comportamente modelate de consecințe.

Definirea și prezentarea de exemple de operanzi verbali.

Definirea și prezentarea de exemple de relații derivate între stimuli.

C. Măsurare, prezentarea datelor și interpretare

Stabilirea definițiilor operaționale ale comportamentului.

Diferența dintre măsurarea directă, indirectă și măsurarea rezultatelor comportamentului.

Măsurarea comportamentelor (*de exemplu: frecvența, rata, procentaj*)

Măsurarea dimensiunilor temporale ale comportamentului (*ex. durată, latență, timp între răspunsuri*).

Măsurarea formei și intensității comportamentului (*ex. topografie, magnitudine*).

Măsurarea încercărilor până la criteriu.

Proiectarea și implementarea procedurilor de eșantionare (ex. înregistrarea pe intervale, eșantionarea timpului).

Evaluarea validității și acurateții procedurilor de măsurare.

Selectarea sistemului de măsurare pentru obținerea datelor reprezentative, luând în considerare dimensiunile comportamentului și logisticii de observare și înregistrare.

Introducerea datelor într-un grafic pentru comunicarea relațiilor cantitative relevante (ex. grafice cu intervale egale, grafice de bare, înregistrări cumulative)

Interpretarea datelor grafice.

D. Design experimental

Diferențierea între variabilele dependente și independente.

Diferențierea între validitatea internă și externă.

Identificarea caracteristicilor definitorii ale designului experimental cu un singur subiect (ex., subiecții reprezintă propriile variabile de control, măsurători repetate, predicție, verificare, replicare).

Descrierea avantajelor designului experimental cu un singur subiect comparativ cu designul de grup.

Utilizarea designului experimental cu un singur subiect

Secțiunea 2:

Aplicații

E. Etică

Codul profesional și conformitatea etică pentru analistul comportamental.

Conduita responsabilă a analistului comportamental.

Responsabilitatea analistului comportamental față de clienți.

Evaluarea comportamentului.

Analiștii comportamentali și programul de schimbare a comportamentului.

Analiștii comportamentali ca supervizori.

Responsabilitatea etică a analiștilor comportamentali față de profesia de analist comportamental.

Responsabilitatea etică a analiștilor comportamentali față de colegi.

Declarații publice.

Analiștii comportamentali și cercetarea.

F. Evaluarea comportamentului

Analiza înregistrărilor și datelor disponibile (*ex. educaționale, medicale, istorice*) la începutul cazului.

Stabilirea necesității serviciilor de analiză comportamentală.

Identificarea și prioritizarea obiectivelor de schimbare a comportamentelor importante din punct de vedere social.

Realizarea evaluărilor punctelor forte și slabe relevante.

Realizarea evaluării preferințelor.

Descrierea funcțiilor comportamentului problemă.

Realizarea unei evaluări descriptive ale comportamentului problemă.

Realizarea analizei funcționale ale comportamentului problemă.

Interpretarea datelor evaluării funcționale.

G. Proceduri de schimbare a comportamentului

Utilizarea procedurilor întăririi pozitive și negative pentru întărirea comportamentului.

Utilizarea intervențiilor bazate pe operațiuni de motivare și stimuli discriminativi.

Stabilirea și utilizarea întăritorilor condiționați.

Utilizarea promptului la nivel de stimul și la nivel de răspuns și retragerea graduală a acestuia

Utilizarea modelării și trainingului de imitație.

Utilizarea instrucțiunilor și regulilor.

Utilizarea modelării.

Utilizarea înlănțuirii.

Utilizarea predării prin încercării distincte, a predării ce include operanți liberi și a celei în mediul natural.

Predarea discriminărilor simple și condiționate.

Utilizarea analizei lui Skinner pentru a preda comportamentul verbal.

Utilizarea instrucțiunilor bazate pe echivalență.

Utilizarea secvenței de instrucțiuni cu probabilitate mare de răspuns.

Utilizarea procedurilor de întărire pentru slăbirea comportamentului (*ex. DRA, FCT, DRO, DRL, NCR*).

Utilizarea extincției.

Utilizarea pedepsirii pozitive și negative (*ex. time-out, costul răspunsului, supra corecție*).

Utilizarea tokenilor

Utilizarea contractelor comportamentale.

Utilizarea strategiilor de management personal.

Utilizarea procedurilor care promovează generalizarea stimulilor și a răspunsului.

Utilizarea procedurilor pentru promovarea menținerii.

H. Selectarea și implementarea intervențiilor

Formularea obiectivelor intervenției în termeni observabili și măsurabili.

Identificarea intervențiilor posibile bazate pe rezultatele evaluării și pe cele mai bune dovezi științifice.

Recomandarea obiectivelor și strategiilor de intervenție ținând cont de factori precum preferințele clientului, mediul social de sprijin, riscuri, constrângeri și validitate socială.

Selectarea unui comportament alternativ acceptabil pentru implementare sau predare atunci când intervenția presupune reducerea unui alt comportament inddezirabil.

Planificarea posibilelor efecte nedorite atunci când sunt implementate întărirea, extincția și procedurile de pedepsire.

Monitorizarea evoluției clientului și integritatea tratamentului.

Luarea deciziilor bazate pe date privind eficiența intervenției și necesitatea revizuirii tratamentului.

Colaborarea cu celelalte persoane/specialiști care susțin și/sau oferă servicii clienților.

I. Supervizarea și managerierea personalului

Prezentarea motivelor pentru utilizarea supervizării și riscurile posibile ale supervizării ineficiente (*ex. rezultate slabe ale clienților, performanța scăzută a supervizaților*).

Stabilirea expectanțelor clare ale performanței pentru supervisor și supervizat.

Selectarea obiectivelor supervizării pe baza evaluării abilităților supervizatului.

Pregătirea personalului pentru a realiza competent evaluarea și procedurile de intervenție.

Utilizarea monitorizării performanței, feedback și sisteme de întărire.

Utilizarea evaluărilor funcționale (*ex. diagnosticarea performanței*) pentru identificarea variabilelor care afectează performanța personalului.

Utilizarea strategiilor bazate pe funcție pentru îmbunătățirea performanței personalului.

Evaluarea efectelor supervizării (*ex. prin rezultatele clientului, prin repertoriul supervizatului*).

C. Număr ore de formare academică impuse de ABAI la nivel internațional, standard preluat de BACB, ce vor fi menținute și de către Institutul ABA România în momentul în care va avea dreptul de a atesta analiștii comportamentali:

Analist comportamental autonom – 315 ore

Analist comportamental în supervizare – 225 ore

Număr de ore de practică supervizată, impuse de BACB ce vor fi menținute și de către Institutul ABA România în momentul în care va avea dreptul de a atesta analiștii comportamentali:

Analist comportamental autonom – 2000 ore de practică, din care 5% supervizare directă.

Analist comportamental în supervizare – 1300 ore de practică, din care 5% supervizare directă.

D. Evaluare finală impusă de Institutul ABA România.

E. Diplomă de absolvire a programului de formare în analiza comportamentală aplicată – Verified Course Sequence – recunoscut de ABAI.

F. Forma de desfășurare a activității: contract de muncă, PFA.

G. Tip de membru recunoscut de către Institutul ABA România în prezent – conform contextului la nivel național în 2020:

- Analist comportamental recunoscut de BACB: BCBA/ BCaBA – MEMBRU FULL
- Membru afiliat - Consultant cu specializare în analiza comportamentală – a finalizat un curs de analiza comportamentală de lungă durată – Verified Course Sequence (VCS)
- Student în analiza comportamentală - persoana care urmează în prezent un curs în analiza comportamentală aplicată – Verified Course Sequence (VCS)

H. Documente necesare pentru a deveni membru:

Condițiile și documentele necesare pentru înscrierea în cadrul Institutului ABA România pot fi găsite și descărcate pe <https://aba-romania.ro/membri/>

Institutul nu garantează serviciile și performanța Analiștilor comportamentali.

Institutul ABA România impune standarde minime pentru a fi recunoscut ca Analist comportamental conform contextului actual din România și depune toate eforturile pentru reglementarea profesiei și crearea de acte normative care să permită recunoașterea și atestarea profesiei la nivel național.